colecția compact

MIHAELA DANIELA CÎRSTEA, LAURA RALUCA SURUGIU

MEMORATOR

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

CLASELE 9-12

Concepută în format de buzunar, lucrarea se adresează elevilor claselor IX–XII şi reprezintă atât un suport teoretic bine sistematizat, necesar în pregătirea de zi cu zi a orelor de limba şi literatura română, cât şi unul informațional, de bază pentru pregătirea evaluărilor curente şi a examenului de bacalaureat.

Memoratorul respectă conținutul programelor şcolare de limba şi literatura română pentru liceu şi asigură un mod mai uşor de însuşire a conținuturilor obligatorii.

Qvis

Intrați pe **www.Qvis.ro** şi puteți completa electronic **PORTOFOLIUL ELEVULUI.**

Qedu

Intrați pe **www.Qedu.ro** şi puteți completa electronic **PORTOFOLIUL PROFESORULUI.**

ISBN 978-973-47-1196-3

9 789734 711963

Preț cu TVA: 6 LEI

Editor: Călin Vlasie

Redactor: Daniel Mitran
Tehnoredactare: Carmen Rădulescu
Coperta colecției: Ionuț Broștianu
Prepress: Marius Badea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CÎRSTEA, MIHAELA DANIELA
Memorator de Limba și literatura română pentru clasele IX-XII / Mihaela Daniela Cîrstea, Laura Raluca Surugiu. - Pitești : Paralela 45, 2013
ISBN 978-973-47-1196-3

I. Surugiu, Laura

811.135.1(075.35)
821.135.1.09(075.35)

COMENZI – CARTEA PRIN POȘTĂ

EDITURA PARALELA 45
Pitești, jud. Argeș, cod 110174, str. Frații Goleşti 130
Tel.: 0248 633 130; 0753 040 444
0721 247 918
Tel./fax: 0248 214 533; 0248 631 439; 0248 631 492.
E-mail: **comenzi@edituraparalela45.ro**
sau accesați **www.edituraparalela45.ro**

Tiparul executat la tipografia *Editurii Paralela 45*
e-mail: silviu@edituraparalela45.ro
Tel.: 0752 754 147

Copyright © Editura Paralela 45, 2013
Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

CUPRINS

I. CONCEPTE OPERAȚIONALE
a. Autorul ... 5
b. Naratorul ... 5
c. Personajele / eroii ... 5
d. Eul liric ... 6
e. Indicii spațio-temporali ... 6
f. Figurile de stil ... 6
g. Versificația ... 8
h. Elementele comunicării ... 9
i. Funcțiile comunicării ... 10
j. Textul argumentativ ... 11
k. Denotație și conotație ... 12
l. Trăsăturile generale ale stilului ... 12
m. Calitățile particulare ale stilului ... 12
n. Stilurile funcționale (trăsături) ... 13
1. Stilul științific ... 13
2. Stilul juridic-administrativ ... 13
3. Stilul publicistic ... 14
4. Stilul beletristic ... 14
5. Stilul colocvial ... 14
o. Registrele stilistice ale limbii ... 15
p. Elemente de vocabular ... 16

II. STUDII DE CAZ – SUGESTII
1. Originile și evoluția limbii române ... 19
2. Formarea conștiinței istorice ... 23
3. Perioada pașoptistă ... 25

III. PROZA
1. Nuvela istorică și romantică ... 30
Alexandru Lăpușneanul de Costache Negruzzi ... 30
2. Basmul cult ... 33
Povestea lui Harap-Alb de Ion Creangă ... 33
3. Povestirea ... 39
Hanu Ancuței de Mihail Sadoveanu ... 39
4. Nuvela realist-psihologică ... 41
Moara cu noroc de Ioan Slavici ... 41
5. Romanul realist-obiectiv ... 46
Ion de Liviu Rebreanu ... 46

6. Romanul obiectiv 50
Enigma Otiliei de G. Călinescu 50
7. Romanul modern subiectiv 54
a. *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu 54
b. *Patul lui Procust* de Camil Petrescu 59
8. Romanul tradiţional obiectiv 63
Baltagul de Mihail Sadoveanu 63
9. Romanul de după al Doilea Război Mondial 68
Moromeţii de Marin Preda 68

IV. POEZIA
A. Romantismul 72
Mihai Eminescu (etapele creaţiei eminesciene) 73
a. *Floare albastră* / 74; b. *Luceafărul* / 76; c. *Odă (în metru antic)* / 80
B. Prelungiri ale romantismului şi ale clasicismului 82
Octavian Goga – *De demult* 82
C. Simbolismul – primul pas spre poezia modernă 83
1. Alexandru Macedonski – *Noaptea de decemvrie* 85
2. George Bacovia 87
a. *Plumb* / 87; b. *Decor* / 89
D. Modernismul 90
1. Tudor Arghezi 91
a. *Testament* / 91; b. *Flori de mucigai* / 93;
c. *Psalm [Aş putea vecia cu tovărăşia]* / 95
2. Lucian Blaga 97
a. *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* / 97; b. *Lumina* / 99
3. Ion Barbu 101
a. *Riga Crypto şi lapona Enigel* / 102; b. *Din ceas dedus* / 106
E. Tradiţionalismul 107
1. Ion Pillat – *Aci sosi pe vremuri* 108
2. Vasile Voiculescu – *În grădina Ghetsemani* 110
F. Avangarda 111
G. Neomodernismul 113
Nichita Stănescu 114
a. *Cu o uşoară nostalgie* / 114; b. *Leoaică tânără, iubirea* / 115
H. Postmodernismul (trăsături) 117

V. DRAMATURGIA
1. Comedia – *O scrisoare pierdută* de Ion Luca Caragiale 119
2. Drama. Drama modernă postbelică – *Iona* de Marin Sorescu 125

I. CONCEPTE OPERAŢIONALE

a. AUTORUL

- Este persoana care scrie opera, el are o existenţă reală, iar numele său se află pe copertă.

b. NARATORUL

- Este vocea autorului în text, fără a se confunda însă cu autorul.
- După gradul de implicare în text, poate fi: **obiectiv** (nu se implică în relatarea întâmplărilor şi nu exprimă opinii despre personaje) sau **subiectiv** (îşi exprimă propria opinie, este implicat în lumea fictivă).
- **Naratorul omniscient** este acel narator care ştie totul despre personaje şi acţiune.
- Se identifică trei **viziuni narative**: **„din spate"** (naratorul ştie mai multe lucruri decât personajele sale), **„împreună cu"** (naratorul ştie tot la fel de multe lucruri ca şi personajele, iar de cele mai multe ori personajul este şi narator), **„din afară"** (naratorul ştie mai puţine lucruri decât personajele).
- **Perspectiva narativă** poate fi: **externă** (naratorul este obiectiv, nu îşi exprimă punctul de vedere, este detaşat), **internă** (se prezintă gândurile personajelor, drama lor interioară) sau **zero** (se prezintă gândurile personajelor fără a se face intervenţii din partea naratorului).
- **Naratorul la persoana I** poate fi: **personaj** (este personaj principal), **martor** (este personaj secundar) sau **colportor** (vorbeşte din auzite).

c. PERSONAJELE / EROII

- Sunt cei care participă, se implică în evenimentele prezentate; prezenţa lor este în strânsă legătură cu acţiunea şi conflictele.
- În funcţie de importanţa lor în operă, personajele sunt: **principale, secundare** sau **episodice**.

- Poate fi clasificat în funcție de mai multe criterii:
  - în funcție de numărul termenilor: simplu, dublu, triplu, multiplu;
  - în funcție de valoarea morfologică: adjectival, adverbial, substantival (metaforic);
  - în funcție de semantică: personificator, metaforic, cromatic, hiperbolic.

METAFORA
- Este o comparație subînțeleasă, fără elementul de comparație (*ca*, *precum*, *ca și*);
- Prin intermediul ei se trece de la sensul propriu al unui cuvânt la cel figurat, valorificând resursele sale expresive;
- Poate fi **implicită** (apare numai termenul cu sensul figurat – „regina nopții", M. Eminescu) sau **explicită** (sunt prezenți ambii termeni – „leoaică tânără, iubirea" – N. Stănescu).

ALEGORIA
- Se prezintă o idee abstractă prin intermediul unei suite de metafore, comparații, personificări etc.;
- În poemul „Luceafărul" de Mihai Eminescu se remarcă alegoria pe marginea condiției omului de geniu.

OXIMORONUL
- Asocierea a două elemente incompatibile, pentru a sublinia o idee („voluptatea morții", „suferință tu, dureros de dulce" – Mihai Eminescu).

g. VERSIFICAȚIA

VERSUL
- Constituie o parte a unei strofe – mai exact, este un rând dintr-o poezie;
- **Versul liber** nu respectă regulile clasice ale construcției textului, neavând rimă, ritm sau măsură; este preferat mai ales de poeții moderni, contemporani.

STROFA
- Este formată din unul sau mai multe versuri (un vers – „Poeme într-un vers" de Ion Pillat; distih – două versuri; terțină/terțet – trei versuri; catren – patru versuri; cvintet – cinci versuri; la un număr mai mare de versuri – strofă polimorfă).

MĂSURA
- Reprezintă numărul de silabe dintr-un vers.

RIMA
- Potrivirea unor sunete de la sfârșitul versurilor, începând cu ultima vocală accentuată;
- Prin rimă se creează efectul de muzicalitate;
- După gen, rimele sunt **feminine** (este accentuată penultima silabă) sau **masculine** (este accentuată ultima silabă);
- După modul în care se grupează versurile, rima poate fi:
  - **monorimă** – cel puțin trei versuri succesive rimează.
  - **împerecheată** – primele două versuri rimează între ele, la fel ultimele două (*aabb*);
  - **încrucișată** – rimează primul cu al treilea vers, al doilea cu al patrulea (*abab*);
  - **îmbrățișată** – rimează primul cu al patrulea vers, al doilea cu al treilea (*abba*).

RITMUL
- Este repetarea simetrică a silabelor accentuate/neaccentuate într-un vers;
- Conferă textului muzicalitate, cadență;
- Uneori, este prezent și în textul narativ, ca marcă a oralității (a se vedea basmele lui Ion Creangă);
- Tipuri de ritm: **trohaic** (picior metric din două silabe, prima accentuată, a doua neaccentuată), **iambic** (din două silabe, prima neaccentuată, a doua accentuată), **amfibrah** (picior metric din trei silabe, succesiunea accentuat – neaccentuat – accentuat), **dactil** (picior metric din trei silabe, succesiunea accentuat – neaccentuat – neaccentuat).

h. ELEMENTELE COMUNICĂRII

- **Emițătorul** este cel care transmite un mesaj; prezența lui este vizibilă prin verbe și pronume la persoana I.

- **Receptorul** este persoana ce recepteaz/primeşte mesajul transmis de către emiţător; prezenţa lui în text se realizează prin verbe şi pronume la persoana a II-a, prin verbe la imperativ. În comunicarea orală, emiţătorul şi receptorul îşi schimbă rolurile, în funcţie de evoluţia conversaţiei dintre ei.
- **Mesajul** este compus din informaţiile transmise de către emiţător spre receptor.
- **Contextul** este reprezentat de situaţia de comunicare, de relaţia dintre emiţător şi receptor, de spaţiul şi timpul în care are loc dialogul, de eventuale elemente perturbatoare în receptarea mesajului, de condiţiile de producere a acestuia.
- **Codul** este forma pe care o îmbracă mesajul. El poate fi reprezentat de limbaj, de semne, de codul Morse; ceea ce este important pentru comunicare este existenţa unui cod comun pentru ca interlocutorii să se poată înţelege.
- **Canalul** este calea pe care mesajul ajunge de la emiţător la receptor. Când comunicarea este faţă în faţă, canalul este aerul, care permite sunetelor să circule; în alte situaţii de comunicare, canalul poate fi faxul, internetul, telefonul.

i. FUNCŢIILE COMUNICĂRII

- **Funcţia emotivă** – este centrată pe receptor şi vizează mai ales punctul de vedere al acestuia, implicarea sa afectivă; se regăseşte mai ales în textele lirice (prin eul liric), în monolog, de fiecare dată când apar **mărcile subiectivităţii** (forme verbale şi pronominale la persoana I, modalizatori, interjecţii, exclamaţii şi interogaţii retorice etc.). Funcţia apare frecvent şi în stilul publicistic, cum este cazul articolelor de opinie sau al editorialelor.
- **Funcţia conativă** – centrată pe receptor, presupune orientarea textului spre acesta, aşa cum se întâmplă în cazul textelor publicistice, în care accentul cade tocmai pe captarea atenţiei cititorilor; se face prezentă în texte (precum monologul adresat sau

dialogul) prin mărcile adresării (forme verbale şi pronominale la persoana a II-a, verbe la imperativ, substantivul în vocativ).
- **Funcţia poetică** – se centrează pe mesaj şi pe înfrumuseţarea mesajului prin figuri de stil şi imagini artistice. Este specifică literaturii, limbajului artistic, cu valenţe expresive.
- **Funcţia referenţială** – se axează pe context, pe relaţia care există între emiţător şi receptor, pe prezentarea cadrului în care are loc comunicarea, pe durata actului de comunicare şi locul în care se desfăşoară comunicarea. Această funcţie se remarcă de exemplu în incipitul operelor epice, când se fixează elementele spaţio-temporale, dar şi personajele, statutul personajelor.
- **Funcţia fatică** – se centrează pe canal, pe modul în care informaţia circulă de la emiţător la receptor, având scopul de a verifica înţelegerea corectă a mesajului transmis. Se remarcă prin prezenţa unor întrebări precum „aţi putea repeta?", „ce spuneaţi?" etc.
- **Funcţia metalingvistică** – centrată pe cod, are drept scop facilitarea înţelegerii mesajului de către vorbitori şi se axează pe explicarea unor elemente mai dificil de înţeles. Întâlnim această funcţie în cazul dicţionarelor şi al traducerilor.

j. TEXTUL ARGUMENTATIV

- Are o structură bine definită, trebuie să respecte anumite reguli de construcţie.
- Ipoteza este cea în care se formulează ideea ce urmează să fie demonstrată în cadrul textului argumentativ. Se poate începe prin „Consider că...", „Apreciez că...", „Opinia mea este că ...".
- Orice text argumentativ ar trebui să aibă cel puţin două argumente. Acestea pot fi introduse prin sintagme de tipul „un prim argument ar fi...", „al doilea argument este că...", „atât..., cât şi...", „nu numai..., ci şi...", „pe de altă parte" etc.
- Concluzia argumentării poate începe cu „aşadar", „în concluzie" etc.

- Sunt folosiți anumiți conectori, precum „poate", „desigur", „probabil", „pesemne", „căci", „fiindcă" etc.

k. DENOTAȚIE ȘI CONOTAȚIE

- **Sensul denotativ** – sensul de bază al cuvântului, lipsit de valori expresive.
- **Sensul conotativ** – este sensul figurat al unui cuvânt, încărcat de valori expresive.

l. TRĂSĂTURILE GENERALE ALE STILULUI

- **Corectitudinea** – respectarea regulilor gramaticale în exprimare. Ca abateri, putem aminti solecismul/dezacordul.
- **Claritatea** – folosirea unor termeni ușor de înțeles, prin evitarea celor necunoscuți, vagi, contradictorii. Ca abateri, se remarcă obscuritatea, echivocul, nonsensul.
- **Proprietatea** – alegerea cuvântului și construcțiilor sintactice potrivite pentru exprimarea ideilor.
- **Precizia** – exprimarea directă, prin termeni preciși, la obiect, fără divagații și abateri de la subiect. Ca abateri, se remarcă stilul difuz și prolix.
- **Puritatea** – folosirea cuvintelor, a construcțiilor sau a sintagmelor consacrate de uz, fără evitarea abuzului de neologisme, arhaisme sau regionalisme.

m. CALITĂȚILE PARTICULARE ALE STILULUI

- **Concizia** – exprimarea clară, la obiect, esențializându-se mesajul;
- **Simplitatea;**
- **Naturalețea** – exprimarea firească, lipsită de afectare;
- **Finețea** – subtilitatea exprimării;
- **Armonia – eufonia** (sonoritatea plăcută a versurilor);
- **Oralitatea** (capacitatea unui scriitor de a reda limba vorbită, prin folosirea mărcilor adresării directe, a exclamațiilor și a interogațiilor retorice, prin valorificarea elementelor regionale și populare, a expresiilor și a proverbelor/zicătorilor);
- **Demnitatea** – evitarea trivialității și a vulgarității în exprimare.

n. STILURILE FUNCȚIONALE (TRĂSĂTURI)

1. Stilul științific

- Este caracteristic științelor exacte, biologiei, istoriei, criticii literare.
- Se folosesc cuvinte monosemantice, cu valoare denotativă.
- Se definește prin:
  - ✓ obiectivitate, rigurozitate, ton detașat, neutru;
  - ✓ neimplicare afectivă;
  - ✓ lipsa mărcilor emițătorului/receptorului, exceptând varianta didactică a stilului;
  - ✓ scop informativ;
  - ✓ exactitate și precizie;
  - ✓ valorificarea, pe lângă text, a unor elemente grafice, simboluri sau imagini;
  - ✓ prezența neologismelor;
  - ✓ absența figurilor de stil și a imaginilor artistice;
  - ✓ claritate;
  - ✓ adresarea către cititori specializați;
  - ✓ expresivitate zero;
  - ✓ verbele folosite preponderent la prezent pentru a ilustra adevăruri general-valabile.

2. Stilul juridic-administrativ

- Se definește prin:
  - ✓ prezența în documente oficiale, legislative, în regulamente, cereri, procese-verbale;
  - ✓ stereotipie, canoane ce trebuie respectate;
  - ✓ structurarea textului pe articole, alineate, paragrafe;
  - ✓ rigurozitate, obiectivitate, precizie, proprietatea termenilor;
  - ✓ scop informativ;
  - ✓ coerciție;

- ✓ evitarea ambiguității;
- ✓ numeroase și ample structuri enumerative;
- ✓ substantive generice – grad mare de generalitate;
- ✓ caracter impersonal;
- ✓ frecvența verbelor impersonale/reflexiv-impersonale.

3. STILUL PUBLICISTIC

- Apare în mass-media (articole, editoriale, interviuri, reportaje, articole de opinie).
- Este orientat spre cititor și urmărește captarea atenției acestuia prin orice forme (titluri șocante, limbaj familiar-argotic, adresare directă, ironie, ludic).
- Se definește prin:
  - ✓ prezența mărcilor emițătorului/receptorului;
  - ✓ subiectivitate (articole de opinie) sau obiectivitate (reportaje, știri);
  - ✓ eterogenitate;
  - ✓ dublu scop: informativ și persuasiv;
  - ✓ faptul că este cel mai sensibil și deschis stil la inovație;
  - ✓ granițe flexibile cu celelalte stiluri;
  - ✓ citate din surse directe.

4. STILUL BELETRISTIC

- Este specific literaturii.
- Se definește prin:
  - ✓ expresivitate, sugestie, ambiguitate;
  - ✓ subiectivitate;
  - ✓ reflexivitate;
  - ✓ scopul de a emoționa cititorul;
  - ✓ cuvinte cu sens conotativ;
  - ✓ figuri de stil și imagini artistice;
  - ✓ accent pe mesaj și pe înfrumusețarea mesajului.

5. STILUL COLOCVIAL

- Este specific limbii vorbite.
- Se definește prin:

- ✓ prezența mărcilor receptorului/emițătorului;
- ✓ mărcile oralității;
- ✓ mărcile adresării directe;
- ✓ limbaj familiar, popular, regional;
- ✓ clișee lingvistice, abrevieri;
- ✓ apariția abaterilor de la normele limbii literare (pleonasm, anacolut, tautologie);
- ✓ prezența diminutivelor și a construcțiilor peiorative;
- ✓ digresiuni;
- ✓ fragmentaritate;
- ✓ inversiuni, enunțuri eliptice;
- ✓ naturalețe;
- ✓ spontaneitate.

o. REGISTRELE STILISTICE ALE LIMBII

- **Limbajul literar** – este aspectul cel mai îngrijit al limbii; constă în respectarea normelor limbii române literare; este aspectul corect, elevat al unui idiom. Este caracteristic mai ales limbajului scris.
- **Limbajul standard** – este limba folosită în condiții obișnuite de comunicare; nu are expresivitate.
- **Limbajul familiar** – este tipul de limbaj folosit în relații amicale, între vorbitori cunoscuți, fiind permise exprimări ironice, amuzante, afective.
- **Limbajul regional** – specific unei anumite zone, se definește prin inserarea în discurs a elementelor regional-populare. În operele literare, un astfel de limbaj folosește la realizarea culorii locale.
- **Limbajul arhaic** – prezența în opere a elementelor vechi/arhaice din limbă, rolul fiind acela de a evoca atmosfera de epocă.
- **Limbajul argotic** – folosirea unui limbaj specific unor anumite grupuri, un limbaj codat care să nu permită înțelegerea sa facilă.
- **Limbajul de jargon** – utilizarea unor cuvinte, expresii, sintagme împrumutate din alte limbi cu scopul de a epata.

p. ELEMENTE DE VOCABULAR

Definiție: Vocabularul sau lexicul reprezintă totalitatea cuvintelor dintr-o limbă.

Clasificare:

- **Vocabularul fundamental** este alcătuit din cuvinte cunoscute de către toți vorbitorii unei limbi. De obicei este vorba de cuvinte vechi, provenite din latină, bază a numeroase cuvinte noi formate prin derivare sau compunere, dar și parte a numeroase expresii/locuțiuni. Vocabularul fundamental cuprinde cuvinte ce denumesc: părți ale corpului omenesc, gradele de rudenie, alimente, obiecte utilizate zilnic, zilele săptămânii, culorile, animale și păsări, nume de arbori și de fructe etc.
- **Masa vocabularului** cuprinde celelalte cuvinte dintr-o limbă, pe care nu toți vorbitorii le utilizează în aceeași măsură. Masa vocabularului cuprinde arhaismele, regionalismele, neologismele, termenii tehnici sau științifici etc.

Mijloace de îmbogățire a vocabularului

1. Mijloace interne

- **Derivarea** – constituie formarea de cuvinte noi cu ajutorul sufixelor și al prefixelor de la un cuvânt de bază.
  Derivarea se poate realiza numai cu prefixe, numai cu sufixe sau atât cu prefixe, cât și cu sufixe (derivare parasintetică).
  De exemplu: tânăr – tiner**el**, tiner**ețe**, **în**tiner**ire**.
- **Compunerea** – reprezintă procedeul prin care se formează cuvinte noi din două sau mai multe cuvinte existente deja în limbă.
  Compunerea poate fi realizată prin contopire – *Câmpulung*, prin alăturare cu cratimă – *câine-lup*, prin alăturare fără cratimă sau prin abreviere – *I.S.M.B.*
- **Schimbarea valorii gramaticale sau conversiunea** – este procedeul prin care un cuvânt poate fi încadrat într-o parte de vorbire sau alta în funcție de context.

Albul este culoarea mea preferată. – substantiv
Caietul lui este **alb**. – adjectiv
Am primit **o** garoafă. – articol
Am luat **o** carte și cinci caiete. – numeral
Am văzut-**o** la film. – pronume personal
O, ce frumos! – interjecție
El **o** veni mâine, dacă are timp. – verb auxiliar

- **Familia lexicală** reprezintă totalitatea cuvintelor formate de la un cuvânt de bază, înrudite ca sens.

2. Mijloace externe

- **Neologismele** – reprezintă cuvintele nou-intrate în limbă. Unele s-au adaptat principiului fonetic al limbii române, altele se scriu și se pronunță precum în limba din care provin.
  De exemplu: *circumstanță*, *opulență*, *show*, *aisberg* etc.

Relații semantice

- **Sinonimele** sunt cuvintele care au forme diferite, dar același înțeles.
  De exemplu: *sentință – verdict*, *interesant – atractiv*.
  Sinonimele pot fi: **totale** (pot fi schimbate în orice context – *inimă – cord*) sau **parțiale** (în unele contexte poate fi folosit doar unul dintre sinonime).
- **Antonimele** sunt cuvintele care au forme diferite și înțeles opus.
  De exemplu: *a da – a lua*, *generos – zgârcit*.
- **Paronimele** sunt cuvintele care au formă aproximativ asemănătoare și sensuri diferite.
  De exemplu: *inserare – înserare*, *familiar – familial*.
- **Omonimele** sunt cuvintele cu formă identică și înțeles total diferit.
  De exemplu: Am văzut o **broască** pe un nufăr.
  Broasca de la ușă s-a spart.

Omonimele pot fi:
– **omofone** – se pronunţă la fel şi se scriu diferit:
Numai el va veni la petrecere.
Nu mai vrea să participe la curs.
– **omografe** – se scriu la fel şi se pronunţă diferit:
Aceste **haine** sunt foarte elegante.
Acele fete **haine** trebuie pedepsite.

- **Cuvintele polisemantice** au mai multe înţelesuri, care au o legătură între ele.
Aceste cuvinte pot avea:
– sens propriu/de bază: O durea **braţul**.
– sens secundar: **Braţul** fotoliului s-a rupt.
– sens figurat: L-a ajuns **braţul** legii.
- **Pleonasmul** reprezintă o greşeală de exprimare prin repetarea informaţiei.
De exemplu: **Coborâţi jos** imediat!

II. STUDII DE CAZ – SUGESTII

1. Originile și evoluția limbii române

Limba română face parte din categoria limbilor romanice, mai exact din spaţiul lingvistic al „Romaniei Orientale", care mai cuprinde dialectele italiene de la sud de linia Spezia – Rimmini şi limba dalmată. Din spaţiul lingvistic al „Romaniei Occidentale" fac parte dialectele italiene de la nordul liniei Spezia – Rimmini, precum: franceza, spaniola, portugheza, italiana, provensala, catalana, retoromana şi sarda. Aceste limbi au evoluat din limba latină vorbită în jurul Romei, unele din latina clasică, altele din latina vulgară (vorbită).

Ca orice limbă, latina cunoaşte atât o variantă clasică, literară, folosită ca limbă oficială a Imperiului Roman şi care se păstrează în operele autorilor clasici, precum şi o variantă orală, receptivă la inovaţii şi care ignoră normele literare.

Limba română dovedeşte o mai mare unitate a celor patru dialecte (dacoromân, aromân, macedoromân şi istroromân), în comparaţie cu italiana, de exemplu.

În discutarea originii latine a limbii române trebuie avute în vedere două elemente:

- substratul trac sau dacic, prin care se leagă de limba indo-europeană (spre deosebire de celelalte limbi romanice care au substrat celtic);
- superstratul slav – din nou diferit faţă de celelalte limbi romanice.

Astfel, limba română are un caracter specific. S-a dezvoltat din latina vulgară, la rândul ei puternic influenţată de greaca veche. În al doilea rând, substratul o apropie foarte mult de albaneză şi, nu în ultimul rând, slava veche, devenită superstrat, o deosebeşte de celelalte limbi romanice în care superstratul este germanic.